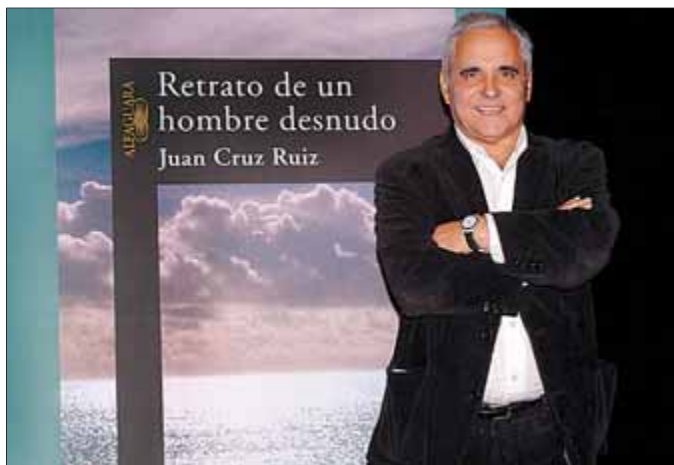

Conversa amb Juan Cruz

“El que hem perdut”

Juan Cruz presenta a Barcelona la seva darrera obra, ‘Retrato de un hombre desnudo’ (Alfaguara); un reencontre amb els buits de la vida. • Neus Ràfols

L'autoretrat que escriu d'un home sol esberlat per absències com la de la seva mare, la de la escriptora Dulce Chacón i la del seu amic, Manuel Vázquez Montalbán, dista del personatge que respon a l'entrevista, amè i vital. Del periodista que coneixent l'ofici, respon a les preguntes marcant titulars. “Mai he sabut viure a la realitat” escriu en el llibre i argumenta que quan aquest territori l'asfixia es refugia en la literatura i en la memòria, un mot que titula tres dels seus llibres: *La edad de la memoria*, *El territorio de la memoria* i *Una memoria de 'El País'*. A *Retrato de un hombre desnudo*, Cruz, de 57 anys, es despulla observant el mar. Ho fa sent un *voyeur* de la seva pròpia història. “L'ofici és Madrid però l'ambició literària és el mar. La possibilitat de mirar-se al mirall i observar els al-

Cruz ha alternat el periodisme amb la literatura. EFE

tres”, afirma amb un lleuger accent de salnitre que encara el descobreix com a tinerfeny. Explica que el seu darrer llibre va iniciar-se com un elogi al mar, però la malaltia i mort el 2003 de Dulce Chacón va fer que aquest memorial desemboqués en “una indagació de

com s'interromp l'alegria”. “Un sempre viu pendent del que ha perdut”, i afegeix: “Som un compendi de buits que al llarg de la vida mirem de reomplir”. També evoca Vázquez Montalbán: “Compartiem la mateixa passió pel periodisme i la sensació que ens prendrien el lloc

de treball en qualsevol moment”. Recorda un darrer Montalbán “amb una temperatura vital baixíssima” i amb qui compartia la identitat d'etern perdedor. Però el clima de soledat en què s'autoretrata, i que a Madrid lubricava amb whiskys, porros i ratlles de coca, s'esquerda quan Cruz elimina la ironia, quan recorda el noi asmàtic que es va identificar amb el Che per patir la mateixa malaltia o el nen que va descobrir el món amb la ràdio. “Vaig néixer en una família humil, no hi havia diaris ni llibres, però hi havia la ràdio, que em va donar el ritme i la sintaxi”, destaca convidant els darrers mots a esdevenir titulars: “El periodisme m'ha aportat velocitat, sensibilitat i una idea fixa: no caure en el cinisme que provoca”, destaca al·ludint al periodista relator d'una realitat que es consumeix i es llença.

Parlem-ne

Joan Solà

La Ilíada

L'altre dia els parlava del gran esdeveniment que representa de tenir la *Ilíada* per fi traduïda al català amb el text grec al costat. És el volum primer, que comprèn els quatre primers cants (Barcelona: Fundació Bernat Metge 2005). Francesc J. Cuartero n'ha revisat el text grec, Montserrat Ros n'ha fet la traducció i Joan Alberich hi ha posat quatre excel·lents mapes i innumbrables notes. Notes que ens són imprescindibles en molts casos o que ens informen de detalls curiosos com que Plató censura a Homer que faci riure ostentament els déus (“I els déus benaurats esclafiren una rialla inacabable” I: 599) o que a la *Ilíada* només hi ha un pasatge que parli de càstigs als humans després de morts (III: 279) o que el ferro apareix molt rarament als poemes homèrics, en lloc del bronze habitual (IV: 123).

Traduir els poemes homèrics és d'una dificultat inimaginable, que aquí seria del tot inadequat de fer veure. Només l'adaptació catalana dels nombrosíssims, inacabables noms propis de persona i de lloc (al text i als mapes) ja demana un esforç admirable. La versió de Montserrat Ros és clara i actual, mantinguda dins l'estàndard culte de la llengua, amb algun detall de nivell elevat, com ara l'ús sistemàtic de l'infinitiu ésser, o alguna alternança que potser intenta reflectir un tret estilístic de l'original o simplement evitar alguna repetició: per exemple, entre els demostratius *ací* i *aquí*, entre les disjuntives *mes* i *però*, entre *cint* i *cinyell*, entre *llambar* i *llambrejar*. O l'ús de talent 'fam'. També s'hi utilitza sovint el verb *gitar* 'llançar, tirar' (una pica, una llança, un dard, una fletxa), potser d'acord amb la invitació de Coromines de restaurar-li el nivell literari que havia tingut. La prosa llisca molt bé, fins i tot molt sovint amb aquell ritme que ens enlluernava en la versió poètica ribiana de l'Odissea i que deu abellir a la traductora tant com ens complau als lectors: “I eren nombroses les pires de morts que cremaven sens fi”, “la guerra i la pesta subjuguen tothora els aqueus” (I: 52, 60), “els troians avançaren brogint i xisclant com ocells”, “i, a prop seu, hi ha clavades a terra les llances” (III: 2, 135).

Vegin algun altre dels nombrosos fragments reeixits: “L'aire va inflar les veles de ple, i, mentre, seguint el seu rumb, la nau vogava de pressa damunt les onades, les aigües porprades brogien amb força al voltant de la quilla” (I: 481), “La junta s'avalotà semblant a les altes onades de la mar d'Icària, que l'Eure i el Notos encrespen quan bufen amb força des dels núvols del pare Zeus” (II: 144), “Amb aquestes paraules [Zeus] enardí Atena, ja prou arborada, que d'un vol davallà dels cims de l'Olimp” (IV: 73). Endavant, col·legues, venceu les dificultats de tota mena que no ignoro que hi ha, refeu l'esperit tantes vegades com us calgui, i curulleu-nos la voluptat i l'orgull conduint l'ardida empresa fins al bell final, un dels plaers més grans que tenim els professionals de la llengua.

Cap a una Quarta Guerra Mundial?

David Alvarado

Aposta per la política planetària

Ens trobem davant l'amenaça d'una “Quarta Guerra Mundial”? Si bé no tenim encara elements suficients de judici per respondre a aquesta pregunta, el cert és que aquesta hipòtesi cobra força i determinats governs dediquen ja recursos humans i econòmics considerables a treballar sobre aquest tipus d'escenaris. Per a molts d'ells, la Quarta Guerra Mundial –rere les dues primeres i la Guerra Freda– ja ha començat, és una autèntica realitat i, d'aquesta manera, l'enfrontament entre el “món occidental” i el “món musulmà”, en nom de la lluita contra el terrorisme, és el següent conflicte planetari que estem cridats, indefectiblement, a lliurar.

En *Vers la 4e Guerre Mondiale?* (Armand Colin), el di-

rector de l'Institut de Relacions Internacionals i Estratègiques francès, Pascal Boniface, busca les arrels d'aquest discurs, alhora que es tracta de valorar la veracitat de les amenaces que hi són contingudes. Es postula la necessitat d'existència de l'altre, de l'alteritat, perquè el *jo* tingui sentit. Així, partint del perill comunista i de l'amenaça del sud, l'enemic es va concretant i, successivament, el punt de mira el trobem en un Islam que, com planteja el recentment celebrat Samuel Huntington, “és el pitjor perill de tots els existents, a conseqüència de la seva bel·licositat intrínseca”. ¿No és això una valoració ideològica? ¿Té alguna cosa a veure aquesta mena de percepció amb la realitat i amb cert científisme? ¿Han sigut les dues guerres mundials pro-

Un combat a l'Iraq. AP

vocades per l'Islam? El sentit comú, més enllà de qualsevol altre tipus de coneixements, tira per terra, ja de partida, aquest plantejament. No obstant això, com planteja Boniface, la legitimació teòrica de l'adversari és un fet i nombrosos intel·lectuals s'esforcen a donar una lectura acadèmica, menys obertament racista i més sofisticada, d'aquest risc. “El caos és possible”, apun-

ta l'autor, assegurant que “no podem ignorar l'amenaça terrorista i contra els criminals no hi ha d'haver dubtes”. Això és clar. El que rebutja de ple és el determinisme, la certesa del conflicte i la necessitat de lliurar combat. El llibre de Boniface és una crida a la reflexió sobre certes variables que s'han omès de l'anàlisi, un crític desesperat en favor de la política, a través de la qual passaran les solucions. El fet que les relacions entre el món occidental i el món musulmà siguin uns dels majors desafiaments estratègics del món actual és un motiu addicional per utilitzar la intel·ligència i la lucidesa, rebutjant judicis ideològics. Som a temps i l'objectiu mereix realment la pena: evitar “un xoc de civilitzacions” autèntic i l'arribada de la “Quarta Guerra Mundial”.